

kapitel 5.

Vuxen- medverkan

Tillsammans med föräldrarna ansvarar skolan för barnens sociala utveckling. Därför är samverkan om barnens skolgång en grundläggande fråga. Det som föräldrarna kan tillföra skolan är i första hand kunskap om de egna barnen, men även livserfarenheter från yrkesliv, fritid och samhällsengagemang av olika slag.

I dag har så gott som alla skolor i Sverige någon form av föräldrainflytande. På ett antal skolor har föräldrainflytandet utvecklats och föräldrastyrelser bildats, som ger möjlighet till ett mer långtgående inflytande. Även om många skolor har intentioner att involvera föräldrarna i skolans olika arbetsgrupper, så finns det föräldrar som menar att innehållet i olika formellt tillsatta arbetsgrupper inte alltid tar upp de frågor som de anser är mest angelägna. Ofta vill föräldrarna framför allt diskutera det egna barnets lärande och trygghet i klassen.

Familjegrupeer för samhörighet och trygghet

Ett alternativ till traditionella föräldramöten och andra former för föräldrainflytande är att bilda familjegrupeer. I samband med det första föräldramötet, på våren innan barnen har börjat skolan, kan skolpersonalen göra en gruppindelning med sex till sju barn i varje. Föräldrarna bildar sedan familjegrupeer utifrån barngruppsindelningen. Huvudsyftet är att föräldrarna ska stödja varandra i föräldrarollen och skapa gemenskap mellan sig och barnen. Genom att föräldrarna ordnar gemensamma aktiviteter på fritiden får familjegruppen en social funktion. Gruppen kan också bli en trygg bas för samtal om barnens skolgång i samband med föräldramöten.

Ett sätt att förklara betydelsen av familjegrupeer är att jämföra barnens verklighet i förskolan med den de möter i skolan. Så länge barnen går i förskolan, räknas föräldrarnas deltagande som en självklarhet. Hela förskolans struktur sätter föräldrakontakten i fokus. När förskolebarnet sedan börjar skolan ser strukturen helt annorlunda ut, utan någon plats för föräldrarnas självklara deltagande. Men nya frågor och problem dyker upp med barnets stigande ålder. Då behövs möjligheten att få samtala med andra föräldrar.

Aktiviteterna behöver inte göras märkvärdiga eller dyra. För att det inte ska bli en engångsföreteelse, bör de i stället vara enkla att genomföra. Exempel på aktiviteter kan vara att baka pepparkakor inför jul, gå på museum, ordna brännbollsmatcher eller skogsutflykter. Huvudsyftet är att skapa positiv gemenskap med ett meningsfullt innehåll.

Redan i samband med skolstarten placeras eleverna i sina familjegrupper. För att skapa samhörighet och trygghet kan eleverna sitta familjegruppvis, åtminstone under det första skolåret. Även när eleverna senare byter plats i klassrummet kan de ha kvar sin familjegruppstillhörighet. Gruppindelningen kan användas genom hela skoltiden i en rad olika situationer, exempelvis vid etiska samtal, studiebesöksgrupper eller vid genomgång av olika pedagogiska moment, då gruppens trygghet kan vara avgörande för resultatet. Barnen får genom denna organisation en given tillhörighet och behöver inte kämpa sig till den. Om föräldrarna får en trygghet i familjegruppen och vågar uttala sig också i den större gruppen, så kan även föräldramötena få ett bättre innehåll och bli effektivare. Dessutom ger en fungerande familjegrupp barnen många gemensamma upplevelser under ett år.

Nya vuxengrupper i skolan

Som ett uttryck för en ökad medvetenhet om att barn behöver fler vuxna omkring sig, har nya yrkesgrupper och andra aktörer med tiden kommit in i skolan. Flera olika organisationer arbetar för att ta på sig en roll i skolan genom att bland annat vara vuxenförebilder för barnen, såväl i klassrummet som på skolgården. Exempel på sådana är föreningen Klassmorfar för barnen, Röda Korset, Svenska kyrkan och pensionärsorganisationer.

Klassmorfar – ett socialt stöd för barnen

Klassmorfar är ett socialt stödprojekt i grundskolan. Verksamheten drivs genom föreningen Klassmorfar för barnen. Syftet är att främja barns utveckling och berika deras liv. Detta sker genom att mogna män över 55 år mot ersättning är med barnen i skolan som personligt

stöd och vuxenförebilder. Verksamheten stöds ekonomiskt av olika sponsorer, Länsarbetsnämnden i Stockholm och lokala arbetsförmedlingar.

Huvuduppgiften för en klassmorfar är att vara ett socialt stöd för barnen i klassrummet, ute på skolgården och i samband med utflykter. I det ingår att lugna, trösta, svara på frågor och dela med sig av egna livserfarenheter. Framför allt handlar det om att se och möta barn och vara där för deras skull. En klassmorfar arbetar oftast med en enda klass och ingår i det arbetslag som klassföreståndaren tillhör. Det innebär att klassmorfar deltar i planeringen av klassens arbete. Uppgiften att vara klassmorfar ska inte konkurrera med lärarrollen eller med andra yrkesroller i skolan. Det man närmast kan jämföra den med är elevassistentrollen. Skillnaden är att en klassmorfar inte arbetar med ett speciellt barn, utan är till för alla barn i klassen.

Utvärderingar tyder på att verksamheten i huvudsak fungerar bra. Flera rektorer berättar om att klassmorfar bidragit till ett mer empatiskt klimat och bättre möjligheter att ta hand om barnen. Ibland kan det dock vara svårt att hitta en bra rollfördelning mellan klassmorfar och läraren. En erfarenhet är att samarbetet blir bättre om klassmorfar på allvar involveras i arbetslagets planering.

Guldmorfar och guldmormor skapar lugnare klimat

I Tyresö kommun hjälper pensionärer till i skolan och kallas då guldmorfar och guldmormor. Till skillnad från klassmorfar får de inget ekonomiskt stöd och ingår inte heller i arbetslaget i den bemärkelsen att de är med och planerar arbetet. Initiativet kommer från Tyresö brottsförebyggande råd, som samarbetar med Sveriges Pensionärsförbund (spf). Verksamheten är organiserad i projektform och ett tjugotal aktiva pensionärer finns ute i kommunens olika skolor. Ett lugnare skolklimat skapas genom att fler vuxna finns kring barnen. Vuxna som lyssnar, samtalar, hjälper till i klassrummet och bidrar med läxläsningshjälp efter skoltid.

